

опитвали силата имъ, заставяли ги да дигатъ тяжести, оглеждали имъ зжбитѣ, за да опредѣлятъ тѣхната възраст и здраве. Обноситѣ съ негритѣ били нечовѣшки: пресияли ги съ работа, и за най-малката неизправностъ ги били, измъчвали дори и оковавали въ вериги. Болнитѣ и старитѣ, които били неспособни за работа, не рѣдко убивали; не искали да хранятъ безъ полза ненуждни хора.

Негритѣ нѣмали нищо свое; тѣ не работѣли за себе си; всичко отивало у господаритѣ имъ. Не могълъ негрътъ да има и семейство: на всѣка минута господарътъ ималъ право да продаде жена му, децата му, и той да остане самъ. Не могълъ негрътъ и да се оплаква: споредъ тогавашния законъ господарътъ не се наказвалъ за лошитѣ обноси къмъ негритѣ; той ималъ право да ги бие и убива.

Много години продължавала тая безчовѣчна търговия съ живи хора. Милиони негри влачели този непоносимъ животъ. Тѣ не умѣли нито да молятъ за защита, нито да описватъ своитѣ мъки: пребити, обругани, унижени — тѣ могли само да търпятъ и мълчаливо да умиратъ.

Трѣбвало да се яви нѣкой, който да разкаже на цѣлия свѣтъ страданията и униженията на чернитѣ. Това изпълнила жената-писателка Хариетъ Бичеръ-Стоу, като написала книгата „Чичовата Томова колиба“. Въ тази книга е описанъ животътъ на нѣколко семейства, и тази проста, истинска история е обиколила цѣлия свѣтъ и въ всички сърдца е пробудила горещо съчувствие къмъ угнетенитѣ хора.

„Когато четете моята книга“, пише г-жа Бичеръ-Стоу въ едно свое писмо, „въ вашитѣ уши ще се чува плющението на господарския камшикъ и писъцитѣ на измъченитѣ негри: тѣзи страшни писъци ще се разнесатъ въ всѣки домъ въ Америка, и хорскитѣ сърдца нѣма да могатъ да понесатъ тѣзи мъки“.

Когато книгата била написана, Бичеръ-Стоу я прочела и се разплакала.

— Боже мой! Боже мой! Нима никого не ще трогне моята книга?

Мжжътъ ѝ не билъ вжжи. Тя прочела написаното на дветѣ си деца, — десетъ и дванадесетъ годишни момчета. Тѣ силно се разплакали и въ сълзи повтаряли:

— Мамо, мамо! Нѣма на свѣта нищо по-страшно отъ робство!

Още въ първитѣ седмици, щомъ била отпечатана книгата, се разпродали стотици хиляди екземпляри. Наскоро била преведена на всички езици. Всички въ Америка, всички въ Европа заговорили за неизвестната до тогава г-жа Бичеръ-Стоу. Изпратени ѝ били хиляди писма, въ които ѝ изказвали съчувствие, благодарностъ и уважение. Всѣки, който билъ прочелъ книгата — а прочели я били и въ града и въ селото, навсѣкжде, кждето имало грамотни хора, — всѣки искалъ да благодари на писателката, която смѣло се застъпила за нещастнитѣ роби.

Самъ Бичеръ-Стоу гледала на своята книга като на свой